

Најважније је реаговати на прво насиље

Свако следеће биће бруталније и неће престати само од себе, поручује Зорица Мршевић. – Зашто не пријављујемо насилнике

„Насеље Југово, крај Смедерева, муж убио жену М. С. Сви у селу изјавили да се жена јако плашила мужа, трпела батине и говорила како не сме да га пријави полицији да не би наудио њој и деци“. „Драгоцвет код Јагодине, домаћин коначно убио жену М. А. пошто ју је 23 године тукао, а малтретирао је и своје родитеље, који су га пријављивали полицији. „Ивањица – муж заклао жену Р. Д. – средина и полиција имали информације о вишеструким претњама“.

Све ове злочине набраја теоретичарка насиља и научна саветница у Институту за друштвене науке др Зорица Мршевић, а њиховим набрајањем могла би да испуни странице „Политике“ од прве до последње. Она наводи да је статистика о насиљу из 2008. или 2014. готово „пресликана“: насиље се нити смањује нити повећава. Тако већ годинама, у просеку, једна жена неће бити убијена у неком виду насиља. Од батина не страдају само жена, већ и деца, старице, мушкарци... Пре неколико дана отац је батинама убио бебу, стару само 13 месеци. Уследиле су осуде, шок, слике и сведочења комшија и рођака у таблоидима, а онда је и ово насиље пало у заборав.

све видљивији и код нас. „Луциферов синдром“ указује на честу појаву како нормалан „добар“ човек у одређеним околностима постаје лош и чини насиље.

– То је потврда да насиље не врше никакве поремећене особе, већ људи који су нормално уклопљени у средину, која превише лако третира насиље као нормално поступање. Опасно је када се насилнику даје дозвола да неког повреди, што се догађа у браку или партнерском односу, па иако се насиље понавља, нико не реагује, јер се то сматра нормалним понашањем. Наше друштво високо вреднује насилног мушкарца, за које се са поносом каже да „не да на себе“ – указује наша саговорница.

Она скреће пажњу на огроман број случајева који се подводе под такозвани „Ћеновезе синдром“: пасивно посматрање насиља. Појава је добила назив по Кити Ћеновезе, жени која је 1964. године убијена у Њујорку, на очиглед 34 људи који су немо пратили насиље, ништа не предузимајући. Мушкарац је жену прво неколико пута убо ножем. Жена је вриштала, борила се, стигла до врата своје куће и ту је изнемогла. Тек тада су комши-

је повикале нападачу да је доста и да пусти жену и он је побегао. На жалост нису викали на време, ни Хитну помоћ нису позвали на време, па је жена искварила на смрт. Угледни амерички дневни лист „Њујорк тајмс“ је тада покренуо велику националну дискусију о томе зашто су људи пасивни сведоци и психолози су сковали тај термин „Ћеновезе синдром“.

Фото Лична архива

Зорица Мршевић

Посебно болна чињеница јесте да у Србији, иако сви рођаци у једној фамилији, сви сељани или сви станари једног солитера знају у којој кући се насиље понавља, то не пријављују надлежнима. Као да је једноставније, безбедније, не мешати се, а већ сутра у таблоидима прочитати све најинтимније детаље нечије трагедије.

– Почиње да се ствара и нека пракса, која чак није ни законски заснована, да се на прву пријаву насиља не гледа довољно озбиљно. Међутим, најважније је реаговати већ на прво насиље. Јер, после њега следи даље насиље, за које се не може рећи да ли ће се догодити већ сутрадан или за годину дана и да ли ће бити исте јачине или интензивније, али ће кад тад искрснути. Реакција на насиље која је довољно озбиљна и снажна је једино што може да спречи насилника. Он никада неће стати сам од себе. Страх од откривања може да спречи насилника много више од оштрих санкција – каже за „Политику“ др Зорица Мршевић.

Друга особина на коју указује наша саговорница јесте да насиље временом само ескалира: – Ако се нико не супротстави насиљу, оно постаје све бруталније и све учесталије, а неретко се заврши смртним последицама. Једино држава има легитимно право да се супротстави насиљу, својим институцијама и поступцима прописаним законима. Насиљу може да се супротстави и сама жртва или неко ко јој помаже.

Право, социологија, психологија, криминологија и друге друштвене науке дефинисале су многе синдроме насиља, од којих су неки најалост

Зашто овог синдрома има и код нас све више?

– Људи се плаше да се бију са насилником и то је нормално. Истина, нико од нас не мора да се бије са насилником, али у ери мобилних телефона није проблем пријавити насиље коме смо сведоци. Људи се плаше позива да буду сведоци на суду или испитивања, али за позив полицији није потребна ни лична карта. Несхватљиво ми је да у малој средини, где сви знају да неко годинама злоставља жену, нико то не пријави – одговара Зорица Мршевић.

Упркос свим овим подацима, наша саговорница ипак тврди да насиље у Србији последњих година није у порасту.

– Квази стручњаци воле да грме да је насиље последица кризе морала, друштва или вредности. Насиље је појава која има једну сталност, само је питање колико на њега друштво реагује ефикасно спремно и са разумевањем – каже Зорица Мршевић, која је на Универзитету Ајова у САД предавала теорију насиља и женска људска права и која додаје како је у Америци насиље много бруталније, али су и реакције јаче. Полиција је, додаје, такође, брутална и спремна да употреби оружје без опомене.

О насиљу које жене врше, међутим, не причамо тако много. Зашто?

– До те врсте насиља често долази у самоодбрани, као одговор или реакција на насиље. Женско насиље је често вербално и подсмевање, што такође боли, али много мање од убиства – каже на крају Зорица Мршевић.

О. Поповић